

VIÐMERKINGAR

Sjálvandi kunnu vit fáa ein sjálvberandi búskap!

Magni Laksáfoss
Valevni Sambandsflokksins í Norooyggjum

Ongin ivi er um at føroyski búskapurin kann gerast sjálvberandi, sjálvandi kann hann tað. Vit skulu bara bera okkum rætt at, soleiðis at vit, samstundis sum vit gera búskapin sjálvberandi, eisini tryggja okkum eina javna búskapargongd og eitt sterkt vinnulív. Fráfarandi landsstýri hefur borið seg sera skeivt at. Í greinini verður víst hvussu tað eigur at verða gjørt.

Føroya fólk og allir flokkar á tingi eru samd um, at nú er tíðin komin har arbeiddast skal ímóti at fáa ein sjálvberandi føroyskan búskap. Tað er eitt ódnartak at fáa búskapin sjálvberandi, tí livikorini í Føroyum eru so nær tengd at ríkisveitingini. Ríkisveitingin er vorðin ein partur av búskapinum, og tí er arbeidi móti at fáa ein sjálvberandi búskap í veruleikanum eitt arbeidi móti at gera okkum óðeft av ríkisveitingini. Hetta er sjálvsagt eingin løtt uppgáva, men eitt stórt arbeidi har allar kreftir mugu savnast um at finna loysnirnar, so vit kunnu vera ríkisveitingina fyri uttan.

Semja um málið, men ikki um mannagongdina

Man kann siga, at fólk eru samd um málið, men ikki um mannagongdina. "Neyð lærir nakna kvinnu at spinna!" siga nakrir - "hon nýtist ikki at vera nakin fyri at læra at spinna!" siga aðrir.

Fyri so vítt hava báðir partar rætt!

Uttan at seta okkum málið, og stremba móti málinum, kunnu vit ikki røkka tí. Til tess er málið alt ov langt burtur. Vit eru noydd til at spenna okkum út, stremba, skera ein part av yvirflóðini burtur, so vit læra at liva fyri minni. Samstundis eru vit eisini noydd til at viðurkenna, at vit liva í einum vælferðarsamfelagið, og vit ætla at okkara samfelag eisini skal vera eitt vælferðarsamfelag eftir at vit hava fingið búskapin sjálvberandi. Man kann siga, at kvinnan skal læra at spinna lætt klødd - ikki nakin!

Niðurskurðurin í blokkinum

Tað hevur verið nógv kjak um niðurskurðin í blokkinum. Tað verður alt ov nógv tosað um niðurskurðin. Vit vistu øll at blokkurin skuldi minkast, tað var jú tað fráfarandi landsstýri setti

sær fyri tá tað tók yvir. Eingin grund er til at spilla orku uppá at kjakast alt ov nógv um tað.

Tað sum veruliga hevur týðning í hasum samanhanginum, er ikki hvat fráfarandi landsstýri hevur gjørt, men hvussu tað gjørdi tað og hvat tað ikki hevur gjørt. Fyrst og fremst kannst tú ikki skerja blokkin í síðstu løtu áðrenn tú sleppur róðrinum, bert fyri at lata næsta landsstýri sita við rökningini. Ei heldur kannst tú fremja so stórar skerjingar í einum, tú mást taka tað í minni bitum, soleiðis at tú við vissu kannst siga at "nú klára vit okkum fyri uttan hatta, lat okkum nú taka næsta stigið". Hatta er, í mínum eygum, tað sum fráfarandi landsstýri veruliga gjørdi galið!

Nógv stórar týðning hevur hvat fráfarandi landsstýri ikki gjørdi!

Um búskapurin skal gerast sjálvberandi, so vit kunnu vera ríkisveitingina fyri uttan, uttan at vit skulu alt ov langt niður í livikor- um, so má arbeiddast fyri at okkurt annað kemur í staðin fyri ríkisveitingina. Um einki kemur í staðin, so má arbeiddast fyri at vit kunnu læra at klára okkum fyri minni, altso sparingar.

Her hevur fráfarandi landsstýri gjørt alt ov líti. Trúgvín uppá at "neyð lærir nakna kvinnu at spinna" sær út til at hava drivið verkið, men samstundis hava teir tryggja sær, at hon ikki skal vera nakin í teirra tíð, men fyrst tá næsta landsstýri er komið til.

Tað verður ført fram, at stór avlop hava verið á landskassanum. Gaman í. Men tað var eisini ein mergja hákonjunkturur. Aldrin áður hava Føroyar uppliva nakra líknandi framgongd í fiskanøgð og fiskaprísi. Fyri ikki at tala um afturberingarnar av avsetingunum hjá Føroya Banka.

Nei. Ikki kann sigast at landsstýrið hevur gjørt nokk fyri at gera búskapin kláran til eina minking í ríkisveitingini.

Hvat skal til?

Tá ein inntøka fellur burtur, má onnur koma í staðin. So einfalt er tað. Um vit ikki

megna at fáa aðra inntøku í staðin, mugu vit læra at liva fyri minni og harvið lækkað livikorini í Føroyum. Flestu av okkum vilja gjarna liva í Føroyum við lægri livikorum, um vit samstundis fáa ein sjálvberandi búskap. Men samstundis er tað eingin loyna, at um livikorini í Føroyum gerast nógv lægri enn í grannalondunum, mugu vit siggja tað vælútbúnað fólkið finna sær betri lønt stovr í grannalondunum, og tá gerst ein verri at arbeida fyri stórru inntøkum í Føroyum.

Tiskil er bert ein gongd leið: Vit mugu miðvíst arbeida móti at skapa stórru inntøkum í Føroyum, samstundis sum vit minka um ríkisveitingina.

Tá vit hava sæð tað, er eisini lætt at siggja, at fráfarandi landsstýrið hevur fokuserað alt og einvíst eftir niðurskurðinum í ríkisveitingini. Tað nyttar ikki at minka um ríkisveitingina um tú einki hevur gjørt fyri at skapa aðra inntøkum sum kunnu koma í staðin.

Tiskil fellur tað komandi landsstýri í lut, at finna loysnirnar uppá hvussu inntøkurnar í Føroyum kunnu økjust. Hetta er eingin løtt uppgáva, og krevur tað ein innsats á nógvum ymskum økjum í senn. Samstundis verður tað eisini luturin hjá komandi landsstýri at finna loysnirnar uppá hvussu vit kunnu liva fyri minni - og samstundis liva væl.

Tað sigur seg sjálvt, at ein uppgáva av hesum slag krevur eina ætlan. Av tí at uppgávan er sera umfangandi, og kemur at raka allar partar av vinnulívinum, umsitingini, skúlunum, almannaherkinum, ja stórt sæð út í hvønn krók í Føroyum, so krevst ein heildarættan.

Heildarættanin

Heildarættanin skal vísa á hvussu ymsu partarnir av samfelagnum skulu skipast fyri at skapa ein sjálvberandi búskap. Vit eru noydd at umskipa samfelagið um búskapurin skal gerast sjálvberandi.

Eitt gott dømi er skúla-verkið. Hvar eru fiskivinnuskúlar? Vit hava bert ein lítlan fiskivinnuskúla - eru vit ikki ein fiskivinnutjóð? Um vit framhaldandi skulu vera frammarlaga innanfyri fiskivinnuna, er neyðugt at vitan alla tíðina verður førd til vinnuna. Hetta kunnu vit m.a. tryggja okkum gjøgnum fiskivinnuskúlar.

Heildarættanin skal eisini taka hædd fyri øllum teimum víðurskiftum, sum

vit vita koma at ávirka búskapin, og teimum víðurskiftum, sum vit rokna við koma at ávirka búskapin. T.d. vita vit, at fiskaprísir og fiskanøgð eru svingandi. Her skal heildarættanin geva sítt boð uppá hvussu politikkurin skal leggjast til rættis, soleiðis at samfelagið í minnst møguligan mun verður skatt av broytingum í fiskiskapi og fiskaprísnum. Eisini rokna vit við, at olja verður funnin við Føroyar, her skal heildarættanin leggja til rættis, hvussu vit taka hædd fyri at Føroyar møguliga gerast eitt oljuland.

Sostatt skal heildarættanin ikki bert taka hædd fyri niðurskurðinum av ríkisveitingini, men fyri eini røð av ymskum víðurskiftum sum hava við búskapin at gera, tí øll hesi víðurskiftini eru avgerandi fyri, at vit innrætta ein sjálvberandi búskap rætt.

Trygdarnetið

Ein sera týðningarmikil eginleiki við ríkisveitingini, sum ikki hevur verið nokk umrøddur, er eginleikin sum trygdarnet. Ríkisveitingin tryggjar okkum, at vit altíð hava eina fasta inntøku. Um so alt annað fellur burtur, so er ríkisveitingin har. Hetta trygdarnetið vilja vit nú av við, tí vit skulu hava ein sjálvberandi búskap. Aftur her er neyðugt, at heildarættanin stingur út í kortið hvussu vit ætla at skapa okkara egna trygdarnet. Vit kunnu ikki liva í einum so skiftandi vinnulívi, sum fiskiskapur er, uttan at hava eitt gott og sterkt trygdarnet. Hetta hevur fiskivinnan eisini brúk fyri.

Nakað av kjaki hevur verið um trygdarnet. Uppsporingin í Landsbankanum er eitt gott stig á vegnum. Búskapargrunnurin er eisini eitt týðningarmikið stig á vegnum. Men enn er avgjørt ikki rokkið á mál. Heildarættanin skal vísa hvussu stórt trygdarnetið skal vera, og hvussu tað skal skipast, so vit skapa neyðgáa tryggjleikan í búskapinum.

Tað nyttar ikki at vit hava ein búskap sum vit ikki trúgva uppá, og sum útlendingar ikki trúgva uppá, bert tí vit einki trygdarnet hava.

Íløgurnar

Ríkisveitingin verður stundum kalla fyri ein sovipúta, tí vit fáa eina inntøku fyri einki. Hetta er lutvíst rætt, men samstundis hevur ríkisveitingin verið við til at bygt samfelagið nógv skjótari

upp enn vit kundu havt gjørt uttan ríkisveitingina. Ríkisveitingin hevur eisini gjørt tað møguligt at gjørt nakrar skeivar íløgur, sum ikki áttu at verið gjørdar, uttan at vit fóru av knóranum fyri tann skuld. Í einum sjálvberandi búskapi er nógv minni rúm fyri íløgum, og als einki rúm fyri skeivum íløgum. Búskapurin má stýrast nógv betur enn áður. Hetta setur enn stórru krøv til at heildarættanin tekur hædd fyri at íløgurnar eru rættar, verða gjørdar í rættari tíð og at allar íløgurnar ikki verða gjørdar í senn.

Heildarættanin skal tiskil raðfesta íløgurnar, so vit vita hvørjar íløgur skulu gerast rimiliga langa tíð framyvir. Hetta skapar stabilitet og minkar um konjunkturútsvingini. Vit mugu burtur frá hovsaloysnum og yvir til væl tilrættalagdar loysnir, har vit hava eina ætlan fyri hvat vit vilja og nær vit vilja tað.

Vitan er neyðg

Hvítabók, Caragata-álitið og aðrar frágreiðingar hava greitt frá hvussu ein sjálvberandi búskapur kann skipast. Slíkar kanningar eru gull verðar fyri politikkarnar, tí tær geva tað vitanina sum skal til fyri at avgerðirnar ikki verða tiknar í blindi.

Tað kann væl vera at vit kunnu vinna nakrar sigrar við at seta kikanar fyri blinda eygað, eins og Nelson lordur, men tað er nú einaferð betur og tryggari um vit vita hvat vit gera og hví vit gera tað.

Heildarættanin skal byggja á kanningar og vitan. Ikki einans kanningar sum eru gjørdar, men kanningar og stórru vitan skulu vera ein partur av sjálvari heildarættanini. Heildarættanin og stór vitan um samfelagið skulu ganga hond í hond, soleiðis at vit altíð vita hvat vit gera og hvat vit læra um okkara feilum og tryggja okkum at vit ikki endurtaka teir. Uttan eina støðugt stórru vitan um samfelagið og tær avbjóðingar okkara samfelag kemur út fyri, kunnu vit ikki stýra rætt og trygt.

Ein rammuvátala

Heildarættanin skal skipast sum ein rammuvátala. Tvs. at flokkarnir semjast um málið fyri búskapin, nevniliga ein sjálvberandi búskap, og um hvussu hetta skal fremjast í verki í stórum trekkum. Tað vil sjálvsagt vera latið upp til tað einstøku samgonguna um at føra búskaparpolitikkinn í sínum valskeiði, men semja skal vera millum flokkarnar um, at búskaparpolitikkurin skal haldast innanfyri karmarnar í heildarættanini.

Flokkarnir eru longu samdir um málið, lat okkum nú semjast um mannagongdina. Ein heildarættan vil skapa tryggjeika og kontinuitet. Nakað sum er heilt avgerandi fyri at fólkið kann samlast um ein sjálvberandi búskap. Lat okkum saman byggja land!

Konfirmationsklæðir til hansara

fáast í

Kallkyn Vágsbotnur
Tel. 31 62 06